

REDACȚIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr-ii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

INSERTIUNILE:

de 1 p. pentru garnison: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sânt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

„...Vre-o 15 renegați“.

(R.) Atâția ne scrie corespondentul nostru din Budapesta, că au fost între studenții universitari români d'acolo.

Cifra e enormă. Pentru-că ea trebuie comparată numărului total al studenților universitari români atât din Budapesta cât și de la alte universități.

Să vedem cum stau adică relațiunile.

Din populația totală a țării chiar după socoteala ungiurească facem 17%. În privința instrucțiunii ar trebui deci ca și școlile superioare să fie populate tot în acest raport. Ce vedem însă? Din 5048 tineri universitari, cari s'au înscris pe semestrul I al anului școlar încheiat, Români au fost numai 180 și vre-o 15 renegați! So-cotindu-i deci și pe aceștia ca născuți Români, cel puțin atâția, vom afla, că în loc de 850 tineri, câți ar trebui să fie, potrivit procentului cât formăm ca populație a țării, am avut numai 195 născuți Români, ear' dintre aceștia 15 renegați.

Cifrele acestea sunt cât se poate de elocvente. Ele vorbesc însă nu în favorul nostru, ci ne arată într-o lumină cât se poate de tristă. Mai ales, că raportul acesta există între numărul total al studenților universitari și între cifra celor de naționalitate română și la Cluj și Oradea-Mare!

Situația ni-se prezintă într-o lumină încă și mai tristă gândindu-ne că dintre numărul total al studenților români de la universitatea din Budapesta aproape 10% sunt renegați.

Va să zică nu e vorba de câte un Alexits, cum era înainte cu 10—12 ani, ci reul progresează. Tinerii universitari de naționalitate română trec cu grămada în tabăra dușmană.

Gravitatea acestui fapt este evidentă pentru ori-și-ce Român. Și de sigur, impresia cea dintâiu a fie-căruiă dintre noi ne va îndemna să zicem: de cât, ca universitățile maghiare să serve ca pepiniere de Români renegați, mai bine să nu fie într'însele nici un Român!

Tochmai de aceea, să ne dăm bine seama de primejdiile în mijlocul cărora trăiesc tinerii nostri de pe la universitățile maghiare, să ne întrebăm ce viitoriu li așteaptă după-ce termină studiile și să ne întrebăm, ce ce e de făcut?

Ne-am ocupat adese în coloanele ziarului nostru cu soarta tinerilor universitari. Am arătat cum pe cei mai mulți s'arunca în împingere spre redacțiunile ziarelor maghiaro-ovreiești, unde pentru un salariu mic adese se fac coada de topor în mâinile dușmanilor poporului românesc. Cu vreme își câștigă protectori și ajung apoi în funcțiuni, mai ales pe la poliție, și câțiva chiar în biroul lui Jeszenszky. Cei, în cari mai este câte o licărire de dragoste către neam și rușine în fața mișeliei ce sunt puși să comită, își împacă conștiința zicând: „Dacă n'ași face o lucrurile aceste, le-ar face altul!“.

Ajunși la această flexibilitate a sufletului, negreșit că nu trebuie mult până să decada total. Se fac spioni de poliție, mercenari gata la orice mișelie.

Alții cad fiind-că de acasă ori dela gimnasiul unde au învățat nu li-s'a dat cuvenită creștere națională. Dovadă căsul mai recent din Cluj, unde trei nenorociți de tineri români pentru a nu se strica cu colegii lor ungiuri, întră cari le place a trăi, au scris o adresă îndreptată în contra unor colegi români!

În legătură cu semnalarea răului am arătat însă și mijloacele de scăpare. Am insistat îndeosebi pentru ridicarea — din fondul Gojdu — unui internat care să adăpostească pe studenții români săraci, unde trăind împreună, să se desvoalte întră ei dragostea frățescă, iubirea pentru neam și simțul de onoare. Ear' pledând pentru acest internat ni-am făcut rezervele: că el numai atunci va fi ducător la scop, dacă e făcut din interes curat național și nu din alte interese separatistice. Pentru-că una din cauzele decadenței ce se observă întră tinerime este și împrejurarea că unii dintre studenți trăiesc răsleți, perduți prin câte un suburbium al Sodomei maghiare, cum au numit capitala Ungariei chiar ziarele „patriotice“.

Am insistat d'asemeni asupra anomaliei — ca să nu ne servim de un termen mai aspru — ce se face cu privilegiul împărțirii stipendiilor, unde nu totdeauna se ia în considerație sirguința și buna purtare, ci se acordă bani mulți unor tineri cari în Budapesta ori Cluj fac pe boierul. Natural că un tiner, care la învățatură întotdeauna a escelat, se măhnește cumplit văzând nedreptatea, și adesea această amărăciune este primul motor ce-l împinge spre prăpastie.

Numărul mare al tinerilor români renegați și îndeosebi faptul, că reul crește, sperăm că va deschide ochii celor în măsură de a putea să lucreze pentru îndreptarea răului și-i va face să accelereze munca lor de scăpare.

Mai este apoi o chestie de discutat: cei cari absolvă universitățile maghiare, găsesc ei teren de a munci toți întră Români și înspre folosul Românilor?!

Nu.

În Ungaria e atâta prisos de „oameni învățați“ ori mai exact: candidați de a suga la buget, în cât pe la tribunale și judecătoria stau ani de zile tineri licențiați în drept ca diurniști (un florin pe zi), ba chiar și ca „diurniști onorifici“, fără nici un salariu.

Așa, că dacă se ivește ici colo câte un loc mai omenește plătit, candidații maghiari apar cu duimul, ear' dintre Români cine întră în administrație ori în magistratură, e perduț pentru neam. Cad adesea ca victime ale escrocheriei și hoțiilor de Unguri săvârșite, cum li-s'a întâmplat

acum de curând celor doi funcționari români dela comitatul Aradului.

Părinți, profesori și membri de pe la diferitele fundațiuni românești să îndemne și să ajute deci la studii universitare numai atâția tineri români, câți credem că pot trăi ca profesori, doctori, ingineri și avocați întră Români. Prisosul e o pierdere și alimentează numai ceata mișelilor renegați.

Semnificativ! Nici o foaie din monarhie n'a publicat de loc nimic din toastele de la Kiev; ba nici că a pomenit de ele.

Ce este cauza? Oare telegraful rusesc o fi de vină? Ori „Correspondenzbureau“ din Viena primind depeșile cu toasturi n'a găsit de cuviință să le comunice fie ziarelor din Cisleitania, fie filialei sale din Budapesta? Ar fi foarte interesant a afla adevărul.

Deocamdată: peste măsură de semnificativ.

„Escepționarii“.

— Arginții lui Iuda. —

De 2 ani de zile ministrul Wlassics pune la dispoziție episcopilor români o sumă rușinos de mică spre distribuie preoților lipsiți și protopresbiterilor, cărora în urma legilor politice-bisericești li-au fost decimate venitele.

Sumele aceste însă nu se împart după chibzuința și competența dispozițiune a episcopilor, ci episcopii sunt îndatorați a înainta ministrului de culte lista preoților cari reflectează la ajutor. Ministrul acordă pe urmă ajutoarele; pe cei „inofensivi“ și „buni patrioți“ îi remunerază, pe preoți cu câte 50—100 fl. ear' pe protopresbiteri cu câte 100—200 fl. Pe cei ce îi află însă de nedemni, fiind-că sau sunt buni Români sau din cine știe ce pricină sunt certați cu forurile politice, îi „escepționează“. Ministrul operează astfel pe temelii datelor ce și-a contras de la slugile sale din provincie, ear' cuvântul consistoarelor sau recomandațiunile episcopilor nu le considera absolut.

Astfel se întâmplă, că de 2 ani încoace mulți preoți bravi, săraci și cu familie grea, nu primesc nici o para, pe când adeseori cei ce își neglija datorințele atât față de biserică cât și față de neam, sunt îndulciți cu bani de la guvern.

Primejdia acestei proceduri machiavelice a guvernului consistă în împrejurarea, că sdruncinează cu desăvârșire autoritatea episcopilor față de preoți, căci preotul nu mai poate avea respect de acel episcop, a cărui descriere sau atestat de moralitate la ministrul nu trage în culpă. Este aceasta totodată o cassare a dreptului de libera dispunere a episcopilor și un amestec ilicit în drepturile autonomiei noastre bisericesti.

Primum de la un onoral protopresbiter din Archidieceasă o scrisoare în care ne comunică știrea, că ministrul și în anul acesta a escepționat 4 protopresbiteri de sub jurisdicțiunea bisericăscă a Metropolitului. Celorlalți protopresbiteri li s'au acordat câte 200 fl., ear' acești 4

sub pretext de a nu fi buni patrioți au fost respinși.

Aceasta este starea lucrurilor, raportul întră guvern și biserică, — înainte de intrarea în vigoare a legii despre întregirea venitelor preoțești. Și sub aceste auspicii Consistoriul plenar din Sibiu a îndrăsnit a accepta „favorurile“ ce se acordă prin această lege de distrugere a autonomiei noastre bisericesti.

Între preoți deja acum este trasă o graniță. Există preoți favoriti ai guvernului și preoți escepționați. Prin legea cea nouă guvernul se va nisui a reduce numărul escepționaților. Cu cât mai puțini vor fi de aceștia, cu atâția numărul luptătorilor naționali scade, ear' cei servili și trădători ai intereselor noastre se înmulțesc.

În sinul bisericii e deja acum destrăbălare. Nimbul de dignitar suprem al Episcopului este slăbit, — ear' această lege e menită a potența destrăbălarea până la Anarchie.

Și ce e mai dureros: Cei chemați nu vor să vadă toate acestea, ci pleacă capetele și înaintează pe povârniș în jos, ca niște robi înlănțuiți puși sub paza gendarmilor...

Rupeți lanțurile robilor, căci nu vă sunt spre cinste!

După Ischl.

(A.) Cei-ce au așteptat cu oarecare sfântă sfilă și față ridicol de gravă „momente istorice“ petrecându-se la Ischl, pot vedea acum cât de naivi au fost. Cine a urmărit bine, regulat și a cetit cu atențiune expunerile simple ale noastre, poate să mărturisească, că noi nici pe de parte n'am așteptat „momente istorice“, ba nici chiar vre-o deslegare mai puțin dramatică, ci de la început am privit desfășurarea „crizei“ și rezolvirea ei — înainte de jubileul împărătesc! — cu scepticism, ba și mai mult: cu dispozițiunea cuvenită unui joc politic, excelent arangiat, pentru a ascunde ceea-ce nu este ertat să vadă obștea, — cel puțin până trece jubileul.

Și data de la 24 August, fixată la Ischl pentru un nou „moment istoric“, nu se va deosebi mult de celelalte zile „neistorice“; criza va trece fără sgudueli, fără vijelii, ori cutremuri de pământ, căci, precum grăește Iusuși omul „cuvântului de onoare“ prin gura lui cea mai credincioasă și cea mai gras plătită din Viena, „Neues Wiener Tagblatt“:

„Baronul Bánffy nu-i șovinist, aceasta e sigur; dar' ceea-ce nu stă în conglasuire cu conștiința sa, d-sa nici în parlament nu se scoală într'u apărarea lui; ear' dacă el odată va lăsa frânele ocârmuirii, nu se va găsi om de ceva valoare, care ar avea destulă hotărâre bărbătească a primi moștenirea lui Bánffy, afură poate numai de Kállay, dar' apariția pe scenă a acestuia criza de cabinet ar preface-o într'o criză de constituțiune“.

Par'că l'am auzi pe el însuși, huleț mustăcios, vorbind cu capul în sus și cu pieptul scos afară din jiletca galbuie și țigara-havană în gură.

„Pentru informația așa dar' încă odată spunem, că „N. Wiener Tagblatt“ e ziar tot așa de Bănffy-an ca și „Nemzet“ sau — ori-care alte „lap“-uri, „hirlap“ și „napl“-uri din Budapesta).

In foaia de seară de Luni, după Ischl, foaia vieneză a lui Bănffy scrie:

„Cercurile bine informate de aici în amănarea hotărârii Coroanei ved' biruința punctului de vedere maghiar; ear' forma de amânare d'aceia a fost aleasă, pentru a face posibil contelui Thun să rămână la putere. Despre victoria politicii maghiare se mai comunică următoarele de la Ischl: Din această însemnată biruință a principiului constituțional și din pășirea Maghiarilor ca paznici ai constituționalismului trebuie să se conchidă, că în Ischl n'a fost vorba, ca reichsrathul numai d'aceia să fie redeschis, pentru a fi din nou închis peste puțină vreme, ci și despre aceia, ca Reichsrathul să fie ținut întrunit. N'a sosit încă vremea pentru a explica, ce mare parte a avut Ungaria în faptul, că în Austria dreptul constituțional e restabilit, numai atâta voim să observăm, că gândirea constituțională peste Leitha e așa de puternică, încât ori-ce svonuri contrarii acestui fapt se surpă de sine“.

Dacă n'am ști, că e simplu geșeft și rebach jidovese la mijloc, am ride cu hohot asupra acestor pișcherii și șiretlicuri Bănffy-ane.

Foile maghiare de Marți au între altele și următoarea depeșă oficioasă din Viena:

„Lui „N. W. Tageblatt“ i-se comunica din Budapesta, că aici (adecă în Viena) rezultatul consfăturilor de la Ischl se consideră ca o însemnată victorie a credinței constituționale a Maghiarilor“.

„P. Lloyd“-ul de Luni seara scrie în modul cât se poate de rece și flegmatic despre cele petrecute la Ischl:

„Conferențele de la Ischl s'au isprăvit, ear' la 24 c., ele se vor continua în Budapesta între cei 2 ministri-presidenți și ministrii de esort. Nu trebuie să fie cineva inițiat în consfăturile și hotărârile de până acum, pentru a face din amintitul fapt cu siguranță conclusia, că speranța de a nu ved' importându-se la noi vre-o crasă din Austria, s'a arătat pe deplin justificată... Desfășurării mai departe a lucrurilor putem privi cu liniște în față. Nu încapă nici o îndoială, că fondul chestiunilor pendente a fost regulat în mod fericit, ear' acum e vorba numai de partea formală a afacerilor, care desigur nu mai arată greutăți de neînvin“...

In același număr monitoriul oficios al lui Bănffy și al Bursei are și o corespondență din Viena, cu data de Duminecă, 14 c., în care găsim și următoarele lucruri pregătitoare întru salvarea „onoarei“ stăpânului.

„Despre pretinsa crasă a ministeriului ungar nu mai este de loc vorba“...

Amintind de conferințele comune ale ministrilor de dincoace și de dincolo, corespondentul năimit zice:

„Dacă într'adever ar fi existat grave deosebiri de principii (pe timpul conferințelor) între cei doi șefi ai guvernelor, crasa ar fi trebuit să izbucnească deja atunci“...

Ear' mai la vale:

„Ori-cum se va deslega problema, totuși în fond, după toate probabilitățile, va eși o prelungire oare-care a actualei stări. Căci și fizicește este cu neputință a întocmi vama de sine stătătoare până la 1 Ianuarie 1899.“

In cercurile bine informate adecă de aici (a se înțelege: în cabinetul lui Bănffy! R. „Tr. P.“) se vorbește cu multă siguranță (cum nu!! Cine o poate ști mai sigur de cât el însuși. R. „Tr. P.“), că noua lege, în ori-care formă ea ar fi creată, va rămâne în vigoare pe timp nedeterminat, adecă până la realizarea pactului definitiv“...

Nu se poate ceva mai limpede; numai, că biruința „conștiinței constituționale“ e praf în ochii obștei „elementului singur alcătuitor de stat“.

„Budapesti Hirlap“ de Marți, în partea raportorică despre momentele „neistorice“ de la Ischl zice într'alte:

După informațiile noastre, propunerea ministrului-president maghiar a avut noroc, (ce frasă!) de a dobândi plăcerea regelui... Si apoi mai la vale: „Apare verosimil, că nu întregul laboratorului ministrului-president s'a întâlnit cu plăcerea monarhului, căci astfel n'ar fi trebuit, ca Bănffy să conchieme pe ministri maghiari telegrafic la consfătuire (pe Mercuri), nici să se trimeată invitări deosebite și la fruntașii partidului guvernamental“...

Din toată partea raportorică reiese, că treaba e comandată de însuși Bănffy.

Comentăriile în articol de fond sunt de altă natură; asupra acestora vom mai reveni.

Politica în Balcani.

„Branik.“

„Branik“ de la 26 Iulie, publică la loc prim un articol intitulat: „Ce se pregătește în Orient. Într' alte serie:

„Cei-ce cunosc mai bine evenimentele din Balcani și istoria poporului nostru din vremele mai de pe urmă, știu, că interesele

Rusiei adesea-ori nu se află în concordanță cu aspirațiile naționale ale poporului sârbesc. Rusia. nu-i vorba, a spriginit în tot-daună pe Sârbi ca popor-frate slav, dar' ea a spriginit în tot-deauna și pe Bulgari nu numai ca popor-frate, ci a creat și întotdeauna spriginit statul bulgar în prima linie d'aceia, fiindcă avea lipsă de el drept basă operațiunilor sale contra Constantinopolului, D'aceia este ușor a înțelege, pentru ce diplomația rusească și oameni destat ruși, față cu conflictul intereselor bulgare și sârbești, în tot-deauna au fost dispuși a sprigini aspirațiunile Bulgarilor spre paguba noastră. D'aceia Rusia a putut da rivalei sale din peninsula balcanică, Austria, permisiunea să ocupe țeri sârbești, anume pentru a putea cu atât mai ușor opera în jumătatea răsăriteană a peninsulei“...

Discută apoi asupra expunerilor unui articol ce l'a publicat într'o revistă sârbească fostul secretar general la ministeriul de externe al Sârbiei și fost, câteva vreme, agentul diplomatic al Sârbiei în București, Dr. Milovan Milovanovici, articol, în care acesta desvoaltă, că Rusia vrea să păsească întru cucerirea Constantinopolului deodată din două părți, pe mare, cât și de pe coastele Asiei—mici, precum zisese odată bătrânul mareșal Moltke, că Tarigradul nu poate fi luat altfel de cât operând în aceeași vreme din ambele aceste baze strategice.

„Așa se pare — spune apoi Branik la un loc, — că diplomația rusească a și priceput astfel cea mai nouă fasă a chestiunii orientale și nu mai împedea întărirea naționalității noastre în imperiul turcesc. Se afirmă chiar cu destule aparențe demne de credință, că Rusia a împedat aneacarea Bosniei—Herțegovinei din partea Austriei, respingând în mod categoric propunerea Germaniei, făcută prin fiul mareșalului, contelui Moltke Curței din Petersburg, ca Europa să deie monarhului nostru acele două provincii plocon în anul iubilare. In această direcție se pare că și principele Nikita a făcut vizită la Londra“...

In numărul seu de la 28 Iulie, vorbind despre întâlnirea de la Tetimie, „Branik“ scrie într'alte:

„Călătoria principelui bulgar la Petersburg poate n'are însemnatate directă, dar' este în ori-ce cas de importanță privitor la stările din Orient. Se vede clar, că Rusia începe din nou a grupa în giurul său statele din Orientul european. Ea nu mai este așa de indiferentă față cu cele ce se petrec în Balcani, precum era încă în anul trecut; încet, ea se ocupă și de țerile balcanice.“

„Rusia vroiește să fie pregătită pentru toate eventualitățile; aceasta se vede și din împrejurarea, că principele Ferdinand se duce din Petersburg imediat la Tetimie. Într' principele Nikita și Ferdinand există de mult raporturi cordiale, cel dintâiu a lucrat cât

a putut întru împăcarea Rusiei cu domnitorul bulgar. Dar' acuma se pare, că Rusia vroiește, că cu ajutorul Curții din Tetimie să aplaneze toate certele dintr'ele cele două popoare, bulgar și sârbeșc. Și tocmai din cauza aceasta cei din Viena sunt nervoși față cu principele Nikita și au început, de câteva vreme, să poarte grijă Sârbilor în Macedonia. Lucru lămurit. Austriei îi va la socoteală, ca Sârbii și Bulgarii să se certe mereu din cauza Macedoniei, până ce agenții ei politici pregătesc în ascuțit teren pentru anexiuni...“

„Atâta este învederat, că într' Rusia și Austro-Ungaria nu mai există aceea înfăptuire, despre care s'a vorbit și scris atâta în anul trecut, mai ales pe vremea când începu războiul turco-grec“...

In sfârșit în nrul de la 9 August, vebind încă odată despre vizita din Tetimie, „Branik“ se pronunță:

Vizita aceasta nu este numai act de coțoasie. Pot foile maghiare și nemțești a ridă cât voese; fapt e, că vizita are o importanță politică. Puțin câte puțin Bănffy-ese din rezervă... Ea caută legături cu poarele din răsăritul Europei...“

„Se făurește și pregătește ceva în Balcani (Această frasă o pune Branik cu litere mari și grase)“...

„Pentru popoarele mici din Orient e bine când cei mari se ceartă...“

„Noi în totdeauna ne bucurăm, că statele din răsăritul european aplanează greutățile cari ar pute stângeni deslegarea regulată a cestiunii orientale. Aflarea principelui bulgar în Tetimie are scopul aducă la îndeplinire apropierea cât se poate de strinsă într' Bulgaria și Muntenegru“...

Colonelul David Baron Ursu de Marș

DE

Franz Rieger,

cesaro și rogesc colonel.

(Urmare.)

Apoi ajunseră următoarele telegrame: Brigada Spalato, 11 oare 40 minute înainte: „stațiunea Milna tocmai am excadra austriacă atacă flota dușmană“.

Stațiunea Spalato 12 oare. Din Milna 12 oare: „Si vede una frești col albero di puppa rotta, un altro senza trinchetto, non si ravisu la nazione, la nostra flotta si avanso verso Lissa in mezzo a combattimento“.

„Stațiunea Grabje, 11 oare 30 minute Flotele stau paralel în două șiruri de luptă. Direcțiunea Sud-est spre Nord-vest, grosul buibuit de tunuri nelutruerupt, înfrânt luptă, mai totul învilit în fum“.

„Stațiunea Grabje, 12 oare: Dacă nu

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI“

Delavrancea despre poesia populară.

Dintr'o conferință pe care a ținut o la Iași distinsul literat Delavrancea, extragem următoarele:

„Artele — a zis distinsul conferențiar — au avut de multe-ori ocazia să se certe; într' alte literatura și pictura s'au războit; căci deși artele au un fond comun, au și diferențierile lor.“

Un portret convine picturii care are la îndămnă spațiul, linia, culoarea; nu tot așa e și cu literatura; omul, în fudulia lui, și-a zis că ar putea face un portret și prin vorbe, dar' eroarea lui a trebuit să dispară: un portret în literatură este un cuvânt convențional, fiindcă frumsețea lui, frumosul, pentru a fi exprimat prin vorbe, trebuie duminat, trunchiet, nu poate fi un tot unitar și armonic, ca în pictură. De aceea Lessing a avut dreptate când a zis: „Un portret nu poate fi făcut în literatură de cât prin mijloace indirecte, prin ceea-ce se petrece în noi, prin ceea-ce simțim noi în fața unui frumos“. Lessing dă ca exemplu pe frumoasa Helenă, idealul frumseții umane, pe care nici odată Homer n'a descris-o direct, și a cărei frumseță totuși nimeni n'a contestat-o; printr'o genială abilitate a descris-o Homer, și din această

abilitate Lessing a degajat o lege estetică ce doesebeste literatura de celalalte arte.

Eată ce face Homer: Frumoasa Helenă trece prin mijlocul unui cerc de bătrâni uitați de vreme și de Dzeu, uscați și gârbovi, adunați la sfat; toți rămân uimiți și unul exclamă: „acum înțelegem cauza războiului într' aceste două popoare“. Atât a scris Homer despre Helena, și a fost de ajuns, ca ea să rămână simbolul frumseții, pe care Homer a descris-o prin emoțiile provocate în oameni, din cei mai bătrâni.

Alt exemplu e în cântecul Niebelungilor, când Siegfried zice despre Krimhilda: „E o deșărtăciune și nebunie să o iubesc, și de cât să n'o iubesc, mai bine moarte.“ Eaici un portret.

De aici Lessing deduce legea că literatura nu e în stare să descrie o frumseță, fiindcă are nevoie de enumerare, ceea-ce înseamnă trunchierea ei.

Poporul român are și el exemple, în cari a rezolvat această greutate de a exprima frumosul prin mijloace indirecte, și într'un chip tot atât de genial. De exemplu când zice:

Firicel de lărbă neagră,
Dintr'atata lume largă
M'aleselu c'o puică neagră;
Trece drumul, toți o'ntreabă
„A cui ești, tu puică dragă?“

Altă dată poetul popular a întrebuintat alt mijloc: a luat frumosul în mișcare, farmecul lui:

Floriceică de po șos,
Te-am îndrăgit după mers,
Că-ți l mersul legănat, etc.

*

Tot pe cale indirectă poporul creiază următorul tip de frumseță sentimentală:

Floriceică de dudău,
Căci n'a lăsat Dumnezou,
Ce-am iubit să flo-al meu,
Și să pot muri când vreu.

Versuri ca i sunt frumoase întocmai ca următoarele versuri din Alexandri, cărora ori-câtă critică băcănească li-s'ar face, rămân de frumseță neperitoare:

Pe când eram în lume,
Tu singură și eu

Ce face poetul popular față de natură? Natura impresionează în două feluri: consolidându-ne și înțeleptându-ne; față de ea lumea e schimbătoare:

C'asa-i lum-a trecătoare,
De volnicii amăgitoare,
Ca o apă curgătoare...

Sau cum ar zice Eminescu:

Ce e val ca valul trece.

Într' natură și poporul român este o străveche legătură; în Carpați s'a adăpostit el când invaziile barbare l'au crotropit; codrii au asigurat victoriile voievozilor, și poporul român e viteaz, căci strigățul

S'apuc calea codrului

nu-l putea spune ori-cine. Ca o recunoștință că natura l'a ajutat și apărat, poetul poartă o cântă:

Când aud cun-l în luncă
M'apucă un dor do ducă.

Sau:

A voni luna de Malu
Să mă sui pân' la col plau.

Sau:

Tolule cu frunză lată
Nici un vânt să nu te bată,
Că bino mi-ai prins odată.

Și în mijloacele pentru cântarea și creația naturii, literatura are dificultățile ei; nu o pute exprima printr'un tot armonios unitar, cum face pictura.

Rembrandt, de exemplu nu desparte de ieri, omul în tablourile lui pare că e într'o baie. Literatura trebuie să iee ca o notă dominantă a tabloului ce vrea să ni l dea. Așa face și poetul popular l'exact că lui i-au lipsit notele dominante limbă. Căci nu se poate zice aceasta despre un popor care a zis descriind un

Căci le coama viforită,
Și-a lui coadă biein făcută.

Ori care ni-a descris Curtea de Argeș prin impresiile ce le produce:

În sus de Argeș
Pe un cârpinis,
Pe Argeș în Jos,
Pe un mal frumos

Înșel, se pare că flota noastră vrea să împingă pe inamic spre Lissa, direcțiunea șirelor de luptă se pare a se schimba în Sud și Nord. Dacă șirul de vest, cât presupun eu, este inamicul, atunci el dă tare îndrăgost. O luptă de cea mai mare înverșunare. În Nord se arată un vapor (Vulcan). Din linia vestică se depărtează spre Sud-est un vapor, probabil vătămător. Grabje, 12 oare 10 minute: canonață slabă, ambele flote se depărtează încet spre Nord-est.

În birou ședeau noi oficerii din statul maior laolaltă, mapa cu Lissa întinsă înaintea noastră studiind telegramele.

„Care șir de luptă este al nostru?” era întrebarea principală și făcăm toate combinațiile, ce erau posibile la apropierea excadrei noastre, fără ca să fim în curat.

„Ambele flote se depărtează spre Nord-vest. Este flota noastră spre Ost, atunci dă îndrăgost dușmanul — este ea spre Vest, atunci dăm noi îndrăgost și excadra va fi strimtorată către litoralul italian, retragerea ei este perdută! Ce momente de chin! Soartea flotei, a Dalmației, a tuturor țărilor litorale și grozave urmări atrnă de rezultatul acestei oare!

Telegramele urmează mai departe. Signale optice Goccia Glava (Curzola 12 oare 45 minute). Lupta, cam 10 mile de la Lissa spre Nord-vest, corăbiile s'au apropiat, acum 11 oare 20 minute, spre Nord-vest.

„Grabje 1 oară: vaporul signalizat cursul spre Sud-vest a intrat acuma în Lissa, trebuie că e unul austriac, două alte vapoare plutesc aceeași direcțiune și aceasta permite un bun rezultat al luptei pe mare. Flotele liniștite, stau departe”.

„Grabje, 1 oară 20 minute: vaporul amintit a intrat în Lissa, acum al patrulea vapor în apropiere în aceeași direcțiune, aproape în port”.

„Spalato 1 oară 5 minute: *Din Milna 1 oară 5 minute la flota nemica și allontana in lelico, la nostra flotta è unita non lungi dalla parte della porta di Lissa che si dirige in ponente verso la flota nemica*”.

„Milna, 1 oară 10 minute: *Nostra flotta è di 25 legni, l'attaca di nuovo il nemico*”.

„Goccia Glava, 1 oară 25 minute: În canalul de la Lissa nu se mai vede nici o corabie”.

Cu aceste încetări deocamdată știrile; Cu siguranță nu știm rezultatul luptei, dar' nădăjduiam în învingere hotărât, pentru că depărtarea flotelor dela locul de luptă spre Nord-vest fără bubuit de tunuri putea să aibă numai înțelesul: Inimicul se retrage urmărit de ai noștri — altcum s'ar mai bate.

În sfârșit sosi știrea învingerii! Ce bucurie! întreaga populație se bucura cu noi, căci mai ales Dalmatinii serveau la flotă și era în joc țeara lor proprie!

După amezai Murgici eară s'a reîntors pe vaporul „Vulcan”. Toți să grămădeau acolo, ca să audă amănunte. Vaporul „Vulcan” eșise eară din Sebenico, se apropiase de Lissa, se vedeau flotele în luptă — dar' de fum și din cauza depărțării drapelul nu se putea cunoaște. Trei corăbii alergară după „Vulcan”, acesta avea numai două tunuri mici și corăbiile puteau să fie dușmane, de aceea a fost

știt să se reîntoarcă. S'a mai văzut încă exploziunea lui „Palestro” și s'a reîntors în Zara fără de a mai ști altceva.

Astfel noi în Zara cel puțin din oară în oară împreună am simțit o luptă, dacă și n'am fost părtași la ea.

La 30 Iulie se duse F. M. L. Philippovici pentru împărțirea decorațiilor la Lissa, durere, mie nu mi-a fost dat să călătoresc împreună.

(Va urma.)

Traducere liberă de Petru . . . . .

NOUTAȚI

Arad, 17 August n. 1898.

Convocarea congregației. Comitele suprem al comitatului Arad, Fábian László, publică circulara de convocare a adunării generale extraordinare a congregației, ce se va ține **Luni în 22 I. c. la orele 9 a. m.** Obiectele adunării se refer exclusiv la chestiunea defraudării lui Krivány și la cele ce s'au dezvoltat din chestia aceasta. Membrii români, cari au solicitat această convocare, să iee spre știre și conformare această circulară.

Noue cercetări în afacerea Krivány. Ministrul de interne a trimis din nou doi funcționari la Arad, cu scop de a supraveghea cărțile de contabilitate ale cassei orfanale pe cei din urmă 10 ani. Acești funcționari, consilierul ministerial Gunda Zoltán și practicantul de contabilitate în ministeriu Tassler József, au să cerceteze cu scrupulositate poziție de poziție, spre care scop vor sta în Arad aproape un an de zile. Cei de la comitat au să le servească cu deslușirile de lipsă. Eri, funcționarii din Budapesta au sosit deja. Tot în afacerea aceasta judele de instrucție Köller János a ascultat eri pe suspendatul protoesactor Schwéger.

Hoții în comitatul Aradului. După hoții de domni s'au dat și de urma unei cete de hoți de codru în comitatul Aradului. Gendarmii de la Soborșin au prins Dumineca trecută un hoț bine înarmat, care a mărturisit imediat, că face parte din o ceată de hoți organizată, al cărei lagăr e în pădurile din jur. La depeșa gendarmilor din Soborșin a plecat din Arad un pluton de 16 gendarmi pentru desarmarea și prinderea hoților. Li-a și succes a prinde câțiva din tabără, — sunt cu toții provăzuți cu pistoale și cuțite. Din satele din jur se insinuă o mulțime de furturi săvârșite de acești hoți. Până acum sunt 17 casuri cunoscute. Zilele trecute a fost găsită o femeie ucisă la respântiile unei păduri. Hoții declară, că

a naturii nu e populară, ci ocreație a lui Alexandri; poate cineva iubi un popor, dar' cu greu îl poate înțelege când e străin de neamul lui (oratorul face aluzie la domnul Schwartzfeld). Apoi Delavrancea citează din Meșterul Manole pasagi, din cari se vede același lucru.

Poetul popular dă naturii un sentiment mai emoționant decât ar avea un om chiar, crede că și dincolo de mormânt, natura are un rol, pe care și Musset îl invoacă în faimoasa poezie „Lucie”:

Mers chers amis, quand je mourrai etc,

Exemplu:

Sălcie pletoasă,
Te lasă, te lasă
Să te bată vântul
Să atingi pământul,
Să-mi mângâie mormântul.

Eată prin câte mijloace poetul popular știe să creeze; din produsul acestui popor blând au răsărit opere, în cari cele mai înalte probleme estetice sunt rezolvite cu o delicată simțire, cu o mare fineță, cu o genială inspirație și ingeniositate. Aceasta voiam să ating, arătându-mi odată mai mult admirația ce o am pentru creația poporului român. Dacă azi am fi la judecata din urmă, noi ceștia artiștii, cari am creat câte ceva, ne-am da înapoi, lăsând locul în cumpăna dreptei judecări artistului acestuia mare, poporului român”.

sunt de origine din Moravia. — Se vede, că auzind de stările fericite în comitatul nostru, unde domnii cei mari fură sume de câte o jumătate de milion, au venit din țara îndepărtată, ca să se pricopsască și ei. Sărac comitat al Aradului, ce renumit ai ajuns!

Un nou defraudant. Din Szegszárd se depeșează, că judele cercual Halmay József s'a insinuat însuși la judele de instrucție, că a defraudat suma de 3000 fl. bani oficioși ajunși pe mâna sa. A fost imediat deținut.

Șese mii fl. perduți prin postă. La posta din Inaim s'a pierdut (?) o scrisoare recomandată cu un conținut de 6000 fl. Un funcționar a fost tras în cercetare disciplinară. Proprietarul banilor rămâne în pagubă, fiindcă pentru o scrisoare recomandată pierdută erariul plătește numai — 20 fl.

Impăratul Wilhelm al II-lea petrece actual în Wilhelmshöhe. Foile germane înregistrează următoarea știre despre primirea lui în frumosul loc bălnear. Wilhelm a intrat în Wilhelmshöhe călare. Era o zi frumoasă și populațiunea a ținut să și manifeste iubirea față de împărat. Damele l'au primit cu buchete de flori, cari se aruncau din toate ferestrele asupra călărețului. Calul însă s'a speriat de puvoii de flori și a trântit pe stăpânul său de pământ. Impăratul, un călăreț foarte dibaciu, s'a sculat rîzând și salutând damele a plecat pe un alt cal mai departe.

Himen. Virginia Manu și Dr. Simeon Popu fidanțați, fac cunoscută cununia lor, ce se va celebra în 4 Septembrie st. n. a. c. în biserica gr. cat. din Ciuj-Feleac la oarele 10 a. m.

Un dar regal. M. Sa Regele Carol a dăruit mănăstirei din Sinaia icoana Sfântului Serghie, care i-a fost dăruită cu ocaziunea vizitei la mănăstirea Troița, pentru a se păstra ca amintire a călătoriei Sale în Rusia.

Bismarck și geografia. Numele de Bismarck figurează de șese-ori în geografie. El a fost dat „arhipelagului Bismarck” în Melanesia, altă dată: „Noua-Englita”, care în 1844 deveni o colonie germană. Tot p'acolo, pe „Pământul împăratului Wilhelm”, în Noua-Guineea există „munții Bismarck”, ale căror patru vârfuri poartă numele de Otto, Maria, Herbert și Wilhelm. În regiunile polului Sud, o expediție germană, descoperind pământuri, le-au dat numele de: „peninsula Bismarck”. În Africa, în țara Batonga, exploratorul Mauch a botezat un mare munte cu numele de „Bismarck”, și în Togoland există o stațiune intitulată „Bismarck”. În sfârșit, în Statele-Unite, o localitate din Dakota, la locul unde linia ferată a Pacificului traversează Missuri, a fost numită „Bismarck”.

Duel cu sfârșit letal. Din Pojon se anunță, că sublocotenentul Vasile Călbază de la regimentul al 72-lea de infanterie a fost împușcat în duel de către funcționarul militar Iuliu Augustie.

Cea mai lungă linie telefonică. Aceasta ar fi aceea care leagă Chicago cu Boston, via New-York; ea are 1.720 kilometri lungime, și e formată de un fir de cupru cu un diametru de 4 milimetri, cântărind 110 kilo la kilometru. Stâlpii sunt în număr de 43.000 și înălțimea lor este de 12 metri. Acuma se pregătește punerea în serviciu a unei linii telefonice întră San-Diego (California) și Nelson, care va fi de 3.560 kilometri.

Congresul studenților. Anul acesta se va ține congresul studențesc al universităților din România la Tulcea. Asociațiunea generală a studenților români a emis zilele trecute o comisie pentru a pregăti programul de activitate al adunării.

Culmea prevederii. Una din cele mai importante companii de drum de fier din Englitera a instalat la Crewe un vast atelier unde se fabrică brațe, mâni, picioare artificiale, nu numai pentru funcționarii șchioldiți în vreme de serviciu, dar' și pentru călători. De asemenea se confecționează cărje și diverse aparate de lemn lustruit, cari sunt puse gratis la dispoziția victimelor. Inovația aceasta pare că a luat naștere din cauza deselor accidente întâmplătoare pe rețelele engleze, de la începutul verei.

ANUNȚ ȘCOLAR.

Inscrierile la școala superioară de fete cu internat în Arad și împreună cu cursuri preparandiale pentru candidatele de învățătoare, se vor efectua în 1—4 Septembrie, ear' prelegerile încep în 5 Septembrie st. n.

Elevele interne solvesc pentru întreaga provisiune și didactru 160 fl. la an.

Elevele externe solvesc pentru didactru 2 fl. la lună, preparandele externe 4 fl.

Taxa de înscriere de fie-care elevă 2 fl. la an.

Pentru instrucția la pian 3 oare la săptămână se solvește 5 fl. la lună.

Solvrile se fac anticipative.

Elevele pe lângă instrucțiunea studiilor prescrie susamintitei școale, la dorința părinților vor fi introduse și în economia practică.

La înscriere se pretinde: extras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată și atestat de vaccinare.

Elevele interne au a fi provăzute cu următoarele:

1 saltea (madraț), 2 lepedee, 2 perine și 4 fețe, 1 plapomă cu două lepedee, 1 covert, 2 pepteni, 1 perie de dinți, 1 de cap și alta de haine, 1 lavor, 6 ștergare de față și 4 cărpe de șters l-vorul, 6 servete, 1 lingură de supă, 1 de cafea, 1 furculiță, 1 cuțit și 2 pocale de apă.

Din vesmintele de corp: 6 cămeși, 6 cămășoane, 3 fuste colorate de eamnă, 3 de vară, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi colorați și 12 batiste.

Referitor la toalete, aceste după voința părinților.

Deslușiri mai detaliate se pot cere în persoană sau în scris de la direcțiunea școlară strada: Deák-Ferencz Nr. 27.

Arad, August 1898.

Direcțiunea,
școalei sup. de fete cu internat.

Medic român în Karlsbad. Med. Univ. Dr. Romulus L. Crăciunu, medic clinic în spitalul univers. imp. reg. din Viena (Clinica dlui consilier de curte Prof. Neusser.) Specialist pentru morburile interne. Medic al asociațiunei pentru îngrijirea studenților morboși din Viena. Protector: Majestatea Sa Impăratul etc. etc.

Ord. din 1 April—1. Octombrie dela oarele 6—9 a. m. și 3—5 p. m. în Mühlbad-gasse casa „Schwarzes Ross”.

Dr. Sterie N. Ciuren. X Pelikangasse — Nr. 10, Viena. Consultațiuni cu celebritățile medicale și cu specialiștii dela facultatea de medicină din Viena.

Păziți-vă sănătatea! Tuturor celor-ce sufer de boale de piept, de boală de apă, de mistuire neregulată, dureri de stomac, de reumatism, guturai, durere de ochi și alte boale lăuntrice, apoi pentru boale de copii, se recomandă cu multă căldură medicamentele Kneippiane.

Se pot căpeta de-adreptul sau prin postă dela farmacia dlui Dr. Iulius Schopper în Oravița (Krassó-Szörény m.)

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita apotecă!

ULTIME ȘTIRI

Situația.

„Fremdenblatt”, organul ministeriului de externe cu data de 16 c. scrie:

Marea însemnătate a conferențelor de la Ischl e recunoscută și apreciată de întreaga presă. Faptul că s'a fixat ținerea de nouă consfătuiri, care vor începe la 24 c. în Budapesta, este talmăcit în sensul, că după conferențele de la Ischl nu poate fi privită ca nu exclusă apropierea între punctele de vedere ale celor două guverne; și că prin urmare apare posibilă aplanaarea crizei prin învoielii reciproce”.

Editor: Aurel Popovici-Barciuanu.
Redactor responsabil Ioan Russu Șirianu.

Tablourile, poporul nu le descrie pe larg; el utilizează notele caracteristice:

La fantăna dintr'o vale
La movila cu scursură.

Întrebuințează repetiția, când era să ne dea mărșul:

Cunosc ca'ea codrului,
Ce ducă pân'în fundul fundului

Face diferența întră un tablou apropiat și altul depărtat:

Sub poală de codru verde
Mittal foșor se vede.

Când astfeluia rezolvă poporul cerințele cele mai înalte ale artei, vom zice, că e un popor sănătos, cu mare vitalitate și viață și cu o delicată simțire.

Poporul mai are o calitate: însuflește natura, făcând-o simțitoare la propriile-i simțiri; și atunci natura apare vie, căci poporul îi dă sufletul lui, devine umană; la așa îndeletnicire numai un popor de prost neam nu se poate da. Ca exemplu poate servi Miorița:

Munții se trezesc,
Foile șoptesc,
Păseri se opresc
Stelele elipese, etc

sau

La nunta mea
A căzut o stea,
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa etc.

S'a zis, că această puternică însuflețire

Bibliografie.

„Acte și documente relativ la Istoria Renașterii României, publicate de Dimitrie A. Sturdza. București. 1888—1896. Tipografia Carol Göbl. Cuprinde:

Volumul I 1) Tractatele dintre Principatele Române și Turcia. 2) Tractatele dintre Principatele Române și Rusia. 3) Tractatele dintre Turcia și Austria. 4) Tractatele dintre Turcia și România. 5) Tractate și acte dintre Puterile Europene relative la Poarta Otomană și Principatele Române.

Volumul II. Acte și documente dela 1844 până la încheierea Tractatului de Paris din 30 Martie 1856.

Volumul III: Broșuri relative la situațiunea Principatelor Române după tractatul de Paris.

Volumul IV: Acte și documente dela 1 Martie până la 30 Iunie 1857.

Volumul V: Acte și documente dela 1 Iulie până la 31 Decemvrie 1857.

Volumul VI: Partea I: Procesele verbale ale Adunării ad-hoc a Moldovei, dela 22 Septemvrie, până la 21 Decemvrie 1858

Partea II: Procesele verbale ale adunării ad-hoc a Munteniei dela 10 Septemvrie până a 10 Decemvrie 1857 (Divanul ad-hoc din 1857 și Comisiunea Europeană din 1856—7)

Volumul VII: Acte și documente din anul 1858 până la înălțarea lui Alexandru Ion pe tronul Principatelor-Unite în anul 1859.

A apărut: Manual de agricultură Rațională. Fitotechnia sau cultura specială a plantelor, pentru usul școalelor secundare speciale și superioare de agricultură, învățământul particular și de consultat pentru agricultori practici, de Dr. George Maior, profesor de agricultură la școala centrală de agricultură de la Ferestreu și la seminariul Nifon Metropolitan.

O carte foarte instructivă pentru ori care agricultor, cu 202 figuri intercalate în text.

O recomandăm economilor noștri ca op de mare folos. Editura proprie a autorului.

Pește sărat.

Administrația Bălților Statului din Tulcea aduce la cunoștința tuturor comercianților de pește, că furnisează ori ce cantitate de pește proaspăt și sărat provenit din pescăriile din Delta Dunărei cu prețuri foarte reduse. Peștele sărat este de o calitate superioară. Pentru ori-ce informații a se adresa în Galați la Dl Alex. Economu șeful serviciului de vânzare al bălților Statului, sau la Tulcea direct la Administrațiunea Regiei bălților.

296 1--4

Administratorul Regiei Bălților Statului din Dobrogea Sect. VI.
Inspector **G. V. Cordea.**

„Victoria“

institut de credit și de economii
SOCIETATE PE ACȚII.

Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții	fl. 300.000
Fond de rezervă	„ 100.000
Depuneri	„ 1,000.000
Circulația anuală	„ 15,000.000

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comanda.

119—(4) Direcțiunea institutului.

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

Circulare și prețuri-curente
NOTE
 Opuri și Broșuri

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barcianu Arad

Strada Aulich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci
P L I C U R I

Invitări, cărți de vizită, anunțuri funebre

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectuează prompt.